

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 2/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 26 päivänä maaliskuuta 2014 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetun lain muuttamisesta (HE 15/2014 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Anja Liukko, työ- ja elinkeinoministeriö

- johtava asiantuntija Maiju Seppälä, Energia-
virasto
- teknologiajohtaja Patrik Holm, Mervento Oy
- toimitusjohtaja Toni Sulameri, Suomen Hyö-
tytuuli Oy
- asiantuntija Heidi Lettojärvi, Energiateolli-
suus ry
- toiminnanjohtaja Anni Mikkonen, Suomen
Tuulivoimayhdistys ry
- professori Jarmo Partanen, Lappeenrannan
teknillinen yliopisto.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— professori Raimo Lovio, Aalto-yliopisto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annettu laki.

Lakia muutettaisiin siten, että merituulivoimalan kokeiluhanke voitaisiin hyväksyä syöttötariffijärjestelmään, vaikka siihen investointia varten on myönnetty valtiontukea.

Lakia täydennettäisiin siten, että sähkön tuottajan olisi ennakoon mahdollista varmistaa etuoikeus saada tuulivoimala hyväksytyksi syöttötariffijärjestelmän tuulivoimaloiden 2 500 megavoltiampeerin kokonaiskapasiteettiin.

Lakiin sisältyvää muutoksenhakujärjestelmää muutettaisiin siten, että oikaisuvaatimusjärjestelmän soveltamista laajennetaan ja valituslupa otetaan käyttöön.

Lisäksi lakiin tehtäisiin joitakin lähinnä Euroopan unionin valtioneuvoston liittyviä teknisluonteisia täydennyksiä ja muutoksia.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 30 päivänä kesäkuuta 2014. Merituulivoiman kokeiluhankkeeseen liittyvät muutokset tulisivat kuitenkin voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Esityksen tavoitteena on edistää tuulivoiman lisärakentamista syöttötariffijärjestelmää kehittämällä. Esitys laajentaa syöttötariffijärjestelmän soveltamisalaa merituulivoiman kokeiluhankkeiden osalta ja parantaa järjestelmän ennakoitavuutta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutoksia muutoksenhakujärjestelmään ja tehdään teknisiä tarkennuksia valtioneuvoston hallinnointiin liittyvään sääntelyyn.

Talousvaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä vähäisin muutoksin.

Asetetut tavoitteet ja niiden toteutuminen. Kansallisessa energia- ja ilmastostrategiassa on asetettu tuulivoiman tuotantotavoitteiksi 6 terawattituntia vuoteen 2020 mennessä ja 9 terawattituntia vuoteen 2025 mennessä. Tavoitteiden saavuttamisen tukemiseksi tuulivoimalle on varattu syöttötariffijärjestelmässä yhteensä 2 500 megavattiampeerin suuruinen kiintiö. Energiavirastolle ilmoitettuja eri valmisteluvaiheissa olevia hankkeita on tällä hetkellä¹ yhteensä 874 megavattiampeerin² edestä. Määrä vastaa noin 35 prosenttia kokonaiskiintiöstä.

Syöttötariffijärjestelmän kiintiöpäätös. Tuulivoiman rakentaminen edellyttää kalliita ja pitkäkestoisia investointeja, joiden kannattavuuden kannalta on nykyisen sähkön hintatason vallitessa olennaista, että voimala pääsee syöttötariffijärjestelmän piiriin. Voimassa olevan sääntelyn mukaisesti uuden tuulivoimakapasiteetin hyväksyminen syöttötariffijärjestelmän kokonaiskiintiöön voidaan varmistaa vasta siinä vaiheessa, kun voimala on rakennettu ja liitetty sähköverkkoon. Mitä lähempänä kokonaiskiintiön täyttyminen on, sitä epävarmemmaksi investointien tekeminen muodostuu. Epävarmuudesta voi koi-

tua este tarvittavan lisäkapasiteetin rakentamiselle.

Tilanteeseen kiinnitettiin huomiota jo sääntelyn aiemman eduskuntakäsittelyn yhteydessä (TaVM 30/2010 vp). Tällöin lakiin lisättiin valiokunnan esityksestä uusi 17 §, joka mahdollisti sitovan ennakkopäätöksen saamisen siitä, täyttääkö hanke lain 7 §:n 1 momentissa säädetty toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset. Nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus antaisi vielä lisää varmuutta tarvittavien investointien tekemiselle. Ehdotuksen mukaisesti (17 a—d §:t) hakijalle voitaisiin antaa sitova, kaksi vuotta voimassa oleva ns. kiintiöpäätös, joka varmistaa vasta suunnitteilla olevan hankkeen pääsyn kokonaiskiintiöön. Edellytyksenä kiintiöosuuden vahvistamiselle olisi mm., että hankkeella on maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämät lainvoimaiset luvat ja että tuulivoimalan liittämisestä sähköverkkoon on tehty sähkömarkkina-laissa tarjottu sopimus. Näin voidaan varmistaa, että sitovia kiintiöpäätöksiä annetaan vain hankkeille, joilla on suuri todennäköisyys toteutua.

Talousvaliokunta puoltaa esitystä ja pitää sitä asetettujen tuulivoiman lisäämistavoitteiden kannalta välttämättömänä.

Merituulivoiman demonstraatiohanke ja syöttötariffijärjestelmä. Työ- ja elinkeinoministeriön arviona on esitetty, että tuulivoimatuotannon nostaminen 6 terawattitunnista 9 terawattituntiin edellyttää myös merituulivoiman laajentamista käyttöön. Merituulivoima tarjoaa maatuulivoimaa korkeamman huipunkäytöajan ja vastaavasti paremmat tuottoedellytykset. Toisaalta sen rakentaminen on maatuulivoimaa kalliimpaa ja edellyttää uutta teknologiaa, joka on osin vasta kehitteillä.

Suomen rannikolle rakennettavaa merituulivoimaa suunniteltaessa joudutaan ottamaan huomioon muualla jo käyttöön otetusta merituulivoimasta poikkeavat olosuhteet, kuten matalamat vedet, kevyemmät tuulet ja vaikeat jääolosuhteet. Näihin olosuhteisiin soveltuvan teknologian kehittämiseksi ja merituulivoiman käy-

¹ tilanne 15.3.2014

² hyväksyttyjä hankkeita: 395 MVA, hakemuksia vireillä: 3 MVA ja ennakkoilmoituksia: 495 MVA

tön edistämiseksi on valtion vuoden 2014 talousarvioon varattu yhteensä 20 miljoonan euron suuruinen merituulivoiman kokeiluhankkeisiin tarkoitettu määräraha. Esityksessä ehdotetaan, että tämänkaltaisen kokeiluhanke voitaisiin hyväksyä myös syöttötariffijärjestelmään, vaikka hankkeelle on myönnetty muutakin valtiontukea (esim. energiatukea). Tuen myöntäminen edellyttää komission tapauskohtaista hyväksyntää.

Talousvaliokunta toteaa, että merituulivoimailoitten rakennuskustannukset ovat vielä tällä hetkellä noin kolminkertaiset maatuulivoiman kustannuksiin verrattuna. Kustannuksiin vaikuttavat sekä hankalat rakentamis- ja huolto-olosuhteet että myös tarvittavan teknologian kehittämiskustannukset. Pelkkä investointituki ei vielä varmista hankkeiden toteutumista. Toisaalta maatuulivoimaa paremmat energiantuottoedellytykset ja kehitettävän teknologian sekä osaamisen vientipotentiaali puoltavat kehityksen alkuvaiheessa valtion suurempaa panostusta hankkeisiin. Asian valiokuntakäsittelyn yhteydessä on saatu osin poikkeavia näkemyksiä siitä, missä määrin Suomen meriolosuhteisiin suunnitellulla teknologialla on kysyntää maailmanmarkkinoilla. Valiokunta painottaa, että kokeiluhankkeita valittaessa on tarpeen kiinnittää huomiota mm. siihen, miten hanke tukee kansallisten energiatavoitteiden kustannustehokasta toteuttamis-

ta ja kuinka hanketta voidaan hyödyntää referenssinä haettaessa kansalliselle cleantech-sektorille kasvua vientimarkkinoilta.

Muuta. Energiamarkkinaviraston nimi on vuoden 2014 alusta lukien muuttunut Energiavirastoksi. Talousvaliokunta esittää, että 55 §:ssä, jota lakiehdotuksessa muutoinkin muutetaan, viraston nimi korjataan oikeaan muotoon myös pykälän 3 momentissa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 55 § muutettuna seuraavasti:

55 §

Muutoksenhaku Energiaviraston päätökseen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Energiaviraston päätöksestä perittävästä maksusta valitetaan samassa järjestyksessä kuin pääasiasta. (Uusi)

Helsingissä 23 päivänä huhtikuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Mauri Pekkarinen /kesk
 vpj. Marjo Matikainen-Kallström /kok
 jäs. Lars Erik Gästgivers /r
 Teuvo Hakkarainen /ps
 Antti Kaikkonen /kesk
 Johanna Karimäki /vihr
 Pia Kauma /kok
 Jukka Kärnä /sd

Päivi Lipponen /sd
 Jari Myllykoski /vas (osittain)
 Martti Mölsä /ps
 Sirpa Paatero /sd
 Arto Pirttilahti /kesk
 vjäs. Lauri Heikkilä /ps
 Jukka Kopra /kok (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.

VASTALAUSE

Perustelut

Perussuomalaiset katsovat, että energiapolitiittisten tavoitteiden tukemisessa tulisi suosia syöttötariffien sijaan investointitukia. Erinäköiset syöttötariffit ovat merkittävä syy Euroopan energiemarkkinoiden sekavaan tilaan ja päästökauppajärjestelmän ongelmiin. Syöttötariffijärjestelmä on luonut mahdollisuuden tehdä tietyillä energiainvestoinneilla lähes riskitöntä tuottoa. Emme näin ollen voi hyväksyä syöttötariffijärjestelmän laajentamista koskemaan myös merituulivoimaa.

Jo valtion investointitukea saaneiden merituulivoiman kokeiluhankkeiden saattamiselle syöttötariffijärjestelmän piiriin on esitetty kaksi keskeistä perustetta. Merituulivoima on selvästi maatuulivoimaa kalliimpaa rakentaa, ja merituulivoimahankkeita tukemalla tuemme alaan liittyvää suomalaista teknologiaa. Pidämme kumpaa-kin perustetta ongelmallisena.

Mielestämme Suomen on tarkoituksenmukaista pyrkiä saavuttamaan meille asetetut päästö- ja uusiutuvan energian tavoitteet mahdollisimman kustannustehokkaasti. Näin ollen lisätuen myöntämisessä jollekin energiamuodolle vain sen takia, että sen rakentaminen on kallista, ei ole mitään järkeä. Myöskään vuodelle 2025 asettamamme kansallinen 9 TWh:n tuulivoimataavoite ei vaadi merituulivoimaloiden käyttöä, sillä valmistelussa olevaa ja jo rakennettua tuulivoimakapasiteettia on noin 12 400 MW.

On totta, että merituulivoimalle annettava tuki edistää alaan liittyvän teollisuuden kehittämistä maassamme. Katsomme kuitenkin, että syöttötariffi on huono työkalu tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Syöttötariffin saaminen ei edellytä merituulikohteissa käytetyn teknologian korkeata kotimaisuusastetta, joten tuen hyöty voi hyvin valua ulkomaalaisille yrityksille. Kotimaista merituulivoimateknologiaa voidaan edistää huomattavasti paremmin suorilla investointituilla sekä alan yritysten t&k-toimintaa tukevilla suorilla yritystuilla. Nämä tuet eivät myöskään aiheuta niin suuria vääristymiä energiemarkkinoille kuin syöttötariffit aiheuttavat. Merituulivoimalle myönnetään jo investointitukia, ja yritystukiemme nykyistä voimakkaampi kohdentaminen merituulivoimaa kehittäviin yrityksiin ei vaadi lainmuutosta. Yleisesti ottaen, kun harkitaan merituuliteknologian kehittämiseen suunnattavan tuen määrää, on myös syytä ottaa huomioon, että Suomeen on rakennettava rankat jääolosuhteet kestäviä voimalaitoksia, joille ei taas ole merkittävää globaalia kysyntää.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 23 päivänä huhtikuuta 2014

Martti Mölsä /ps
Teuvo Hakkarainen /ps
Lauri Heikkilä /ps